

ПЕПТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАЕ,

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Четвртакъ, 17. Септемб.

Число 23.

1842.

СКОРОТЕЧИ.

одъ Ник. Бороевића.

Скоротеча! кадъ желишъ да си, буди,
 Кодъ многоозваны буду изабранъ,
 Као Рашъ умствуй, као Доситет суди,
 Као Лукіянь намъ толкуй среће данъ;
 Разпалюй сербской слави сербске груди,
 Узвысуй сербскимъ Музам' сербскій станъ,
 И буди оно, што давъ народъ жели,
 За общте добро вitezъ духомъ смѣлый.

То буди поздравъ теби сердца мoga.
 Лепъ примѣръ дае братъ нашъ Хорватъ, Тотъ,
 Кой за досећи срећу рода свога
 Не штеди жертвe — ма и крвавъ потъ;
 А кой не жели да царствує слога,
 Тай вреди да се зове Донъ-Кишотъ.
 Но када тражишъ у орталукъ кума,
 Тад' и у дану носи фенѣръ ума.

На нову сѣтву разне птице лете;
 Но вредни ратаръ нема зато стра.
 У пролећу с' и дѣци вѣнацъ плете;
 У мраку намъ и луна лепо ся.
 Кодъ „Азъ“ почеше и Шилеръ и Гете,
 Нит' може быти све на јданъ ма;
 Па и наше ће и ићеме и проза
 Досећи скоро степенъ виртуоза..

ШКОЛЕ у СРБИИ.

(коначъ)

Нормалне школе, кои већъ до 137 са 4000 ученика има, дѣле се на млађе и старије. У млађимъ започину дѣца обичне молитве, вѣрованѣ и т. д. на паметь учити; далѣ предаје грађанска и црквена азбука; — друге године већъ уче дѣца катихисисъ,

библичну историју и рачунъ. У старимъ пакъ прве године исти предмети се наставе, и још јимъ се дода читанѣ псалтира, правописање и србска граматика; друге године читанѣ псалтира и катихисисъ, као и настављање у правописаню и рачуну продолжије, чему још додаје србска историја до боя на Косову (гдѣ су Турци србско царство разорили). Осимъ тога непрестано упражњавају се и у црквеномъ пѣнју; а одъ год. 1840 гдѣгдѣ и настављају у ићмачкомъ езику уведено је.

Главне школе у основи су само припадају гимназије (Nebengymnasien); оне изъ Чачка и Савчара премѣштене су у Ужицу и Неготину.

У Србији има двѣ гимназије, једна у Крагујевцу год. 1833, а друга у Београду год. 1839 основана. У петъ гимназијални класа предаје: наука вѣре, србска граматика, читанѣ србски аутора, наравна историја, географија, аритметика, историја свега света, славенска граматика, сеобашта славенска историја, грчке и римске старине, ићмачкиј езиј, сликованѣ и т. д. Број ученика у обадвѣма гимназијама и у свимъ трима главнимъ школама износио је па концу 184% школске године до 200.

Лицей, кои је съ концемъ 1838 године основанъ у Крагујевцу, садъ се налази у Београду, гдѣ се особито за ићга зданје зида. Съ почетка била је само једна класа съ два Професора, по доцнје уредесе двѣ

клasse съ петь Профессора, ко коима съ концемъ 1840 лѣта додата є и една юридична класса са три Профессора. Садъ се дакле Лицей дѣли на филозофскій и юридичный факултетъ. У првомъ има до 50, а у другомъ до 20 ученика. Излишно бы было науке, кое се овдѣ предаю, поособъ наводити. Начинъ наставлѣнія, како што друкчій тежко быти може, юшъ є яко недостаточанъ: и састои, изузамши математику, у томъ, да ученици на паметь оно уче, што у книгама или болѣ рећи у рукописныхъ свезчићима стои, ёрь учебны книга на србскомъ језику и сада юшъ никаквы нема. Ови недостатци текъ съ временомъ моћићесе изравнati. Ово у обште нису высока училишта, што є за Србију досадъ и найважніе, него разпростирање првогъ наставлѣнія, а за то є већъ доста учинѣно.

ИНВАЛИДЪ.

одъ Ж — — — .

У моимъ млађимъ годинама, юшъ кадъ сањь у Бечу кодъ высокославногъ военогъ суда постављенъ быо, походимъ Капетана Н*, кои є изъ Л* у граници рођенъ быо и онде у пензии живіо, и истина већъ доста у годинама, ал' у ћуди одвећъ младъ быо. Онъ є како у турскомъ, тако и у французкомъ рату воевао, и зато є све оно, што є за време службе и свогъ опасногъ живота видіо и искусio, съ одвећъ умилатымъ рѣчма приповѣдати знао. Одъ нѣга сањь и слѣдујућу приповѣдку чуо.

Таки како є царь Наполеонъ съ трона сбаченъ, и у заточеніе посланъ быо, више аустриански регимента опредѣлѣно буде, да у Французской гарнизонира. Међу овима бываше и моя, гди сањь служіо. Подъ моимъ управлѣниемъ налазећа се компанија буде у једной лѣпой варошици, и овде у једномъ старомъ манастиру удомљена. Жителы ове варошице били су добри и одвећъ гостолюбиви люди. Мое одъ службе слободно време у нїовомъ сањь дружству проводіо; и обиче-

ствовао самъ свакій данъ предъ вече на коню по вароши яшити. На краю ове варошице нѣкій данъ, кадъ самъ яшio, падне ми у очи једанъ инвалидъ, кои предъ једномъ доста чистомъ и лѣпо урећеномъ гостіоницомъ на клупи сѣдећи покрай себе чашу съ пивомъ, а около подоста дѣчице имаћаше. Любопитање знати, шта толика дѣца кодъ нѣга, кои є у рату лѣво око и десну ногу изгубио, раде; заключимъ съ ниме се познати; сићемъ съ коня и къ нѣму се приближимъ. Онъ ме поздрави. Садъ се у разговоръ пустимо. Каке ми, да скупље око нѣга дѣчице родитељи преко данъ у полю раде, и свою дѣцу за то време нѣговoj бриги предаду. Зашто онъ одъ нији другу помоћь ужива. Войникъ овай велику любовь є къ дѣчици показивао, а напротивъ и нѣга дѣчица, коя су га татомъ звала, одвећъ обљубе. Задиркивајући га часъ су му лулу скривали, часъ пиво просипали, преко ноге скакали, бркъ гладили, любили, и тако съ ниме, и у нѣговомъ кругу играјући се данъ проводили. Старца овогъ, кои є врло разговоранъ быо, и я обљубимъ, и зато сањь га скоро свакій данъ посѣћавао.

Едно послеподне сѣдјо є онъ опетъ у среди свои малы пріятеля. Едни одъ ових играху се око нѣга, други пакъ на путу не далеко одъ нѣга по праху трчаху. На једанпутъ чусе приближиванѣ кола. Кони у нима упрегнути поплашесе, и съ найвећомъ яросћу нагну бѣжати, једно одъ играјуће се дѣце падне уплашено предъ бѣжеће конѣ, и было бы погинуло, да нје старий войникъ притрао, и тако у несвѣћи лежеће дѣте ослободио.

Дѣте є истина ослобођено было, ал' старацъ са својомъ древеномъ ногомъ поклизне, падне подъ конѣ, и тежка кола нѣму преко руке и пресио прећу. Падне у несвѣћи, и једва после дугогъ времена очи отвори. Прво нѣгово питање было є за дѣте, кое већъ мирио играјући се на нѣговoj постели сѣћаше. Старацъ даде га къ себи по-

дигнути, и любећи држаше га тако дуго у загрлю, док ња несвѣтъ на ново обузела вије. Дотри лекаръ, и рекне, да су му разне смртоносне: замоли наасъ, да старцу све, што бы желio, по воли чинимо. Я се драговольно овогъ терета примимъ. Одма таке наредбе учинимъ, кое самъ мыслю, да ће старцу повольне быти, и да ће тако задовољиње последиће тренутке поживити моћи. Я самъ више сатиј кодь ињегове постелѣ сбједио, избављено дѣте покрай себе држао; јербо старацъ желяше освѣдочитисе да дѣтету ништа нефали, и да је сасвимъ здраво. Ни пошто допустити ніје ктео, да се дѣте одъ ињега удали.

(конацъ слѣдуе)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родолюбиви принесци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећи се.

У готовомъ новцу б. вр.

Год. 1832 Розалија Стойчевић 125 фр. — Год. 1839 Еуфрозина Димић 150 фр. —

Изъ Карловаца 10. т. м. Као што самъ явio 6 т. м. ГГ. Епископи Рајачић и Живковић съ 24 народна депутирата у 10 сатиј пре подне молили су Г. кр. Комисара, да отвори Соборъ. На ову молбу 7 т. м. у 10 сатиј изъ ютра огласи велико звоно, да се депутати у варошку дворану саберу, куда и Г. кр. Комисаръ, најпре по пропису возавши се около пјаце, између шпалира депутатскогъ и живјо викања доће, и сѣдне на свой престолъ. Садъ је од-пјевалосе Цар је небеснији, а после тога прочитао је Г. митрополитски Секретаръ имена свију депутати, комисаровъ пакъ царскї решкристъ на ёзику латинскомъ. За тимъ ГГ. Епископи Храниславъ и Рајачић рекну поздравителна слова, на која је Г. кр. Комисаръ Собору казао: како је народъ србскї Краљ вѣранъ, и зато му милостъ исту указује, и свагда ће му указивати докле годъ такавъ буде. — У овој сѣдници Г. Испидоръ Николић, депутати бачкиј, у име Собора искао је, да се у дѣла народна предузети могу, на што је Г. кр. Комисаръ одговорио: да то Краљ засадъ дозволи ніје. Истогъ дана у вече было је бденje; а сутраданъ, 8. т. м., у 9 сатиј сви народни депутати и ГГ. Епископи скупесе у варошку дворану, где је Г. кр. Комисаръ казао изъ артије у прекрасномъ слову: какавъ треба да се Архиепископъ бира. После тога у 10 сатиј била је служба божја и призиванje Светога Духа, кое је Г. Адми-

нistratorъ свршио, говоривши слово о даровима Духа Светога. И онъ је у државомъ 7 Септ. у Собору слову казао: какавъ треба митрополитъ да се изbere, кое слово свршио је съ рѣчма: како право тако здраво!

Изъ Новограда 10 т. м. У допису о спроводу НГ. Експ. Г. кр. Комисара на Соборъ погрѣшно је објављено, да га је на граници новосадскогъ атара поздравио „варошкіј капетанъ Г. Драгутинъ Грегушъ“, будући је то учинио „варошкіј биргермайстеръ Г. Јован Камберъ.“

Изъ Арада (прод.) Сутра данъ Г. Верховниј Надзоратель отпутовао је у Банатъ, и по совершењу тамошиња визитације, вратије 9 Јула опетъ у Арадску Вармеђу, коя подъ литеарнимъ Диштріктомъ В. Варадскимъ стои, у комъ су Г.Г. Вицешипани Г.Г. Солгабировима ињеговъ долазакъ објавили, съ налогомъ, да се свуда пристойно и учтиво прими и дочека. Одъ 180. и више школа, кое се у овомъ кругу налазе, мало ије је остало, кое ъз могао посјетити; а у коимъ је годъ био, ту је у присуству Г. Димитрија Константинија, Диштріктуалногъ Директора, који је по цѣломъ Диштрікту спроводио, испытъ држао, изъ катихиса, читанја, писања, рачуна, изъ влашкогъ, мађарскогъ и ињемачкогъ ёзика, и по совершењу као вѣрнији рода синъ ъз пропустје и цркве наше посјетити, и после посјетовати народъ и Учителѣ къ должностима спрама Бога, Цара, власти духовне и мірске, и земљедржаца; а дѣцу пакъ отеческимъ гласомъ опоменути, да трудолюбиво посјещавају школе, старје почитују, и љима се покоравају. Лѣпо је било свуда видити множину собраногъ народа, заједно съ клеромъ и съ другимъ одмѣнимъ лицама, како су опоминије, и настављенje Г. Верховногъ Надзорателя жељено слушали, тимъ више, што одъ 1787 године у ињекимъ мејстима, особито у Бихарској Вармеђи, никадъ школе нису визитиране биле одъ Верховногъ Надзорателя. Тко познае овай литеарнији школа наши кругъ, лако увидити може, съ каквомъ є тегобомъ, и пожертвованјемъ Г. Верховниј Надзоратель визитацију учинио. (конацъ слѣдуе)

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Србске. Споменица Доситејева. Подъ овимъ насловомъ обштепознатији родолюбашај србскї Г. Григориј Возаровић је издати намѣбрао у Београду споменикъ Анахарсу нашемъ великомъ Доситеју Обрадовићу. Како позивъ у Србскимъ и Илирскимъ Народнимъ Новинама гласи, онъ позива све учене Срблѣ и сродне Славене, и same инородице, да мысли у чувства своя о Доситеју и на Доситеја, было и стихови или у прози, было на Србскомъ или другомъ Славенскомъ или и туђеродномъ ёзику изразе, и ињму у Београду

до 1 Августа 1843 са подпунимъ подпомъ имена и характера свога пошлю. Све те саставке онъ ће скупити, и у књигу „Споменицу Доситејеву“ прекрасно печатати. Надамо се да ће овай вредни позивъ и довольно вреднога одизва у Европи наћи! —

Бугарске. Г. Иванъ А. Богоевъ превео је съ рускогъ одъ В. Бардовскога на бугарскій езикъ Математичну Географію. Она се, како објављеніе гласи, дѣли на три части: „1-та Математическа; 2-та Общя Предуготовителна; 3-та Историческая Физическая и Политическая; при тѣхъ ће придава четвертъ книжъ, Географія на Европейска Турція.“ Издаватель неимаючи довольно трошка позыва све родолюбиве Славене, да га помоћи удостое. Цѣна је књиги 2 фр. ср. Надамо се да ће и Срблы рођеной браћи Бугарима, кои се изъ вѣковитогъ сна у књижевань животъ будити почеше, овомъ приликомъ у помоћи притећи! — Предплату на споменуту књигу прима и учредничество ових листова.

Французке Galerie Slave. Composée des portraits des personnages les plus célèbres des Pays Slaves, tirés de la grande collection de J. Krasicki, Archévêque de Gnesne, enrichie d'un grand nombre d'autographes inédits, extraits de la même collection; avec des notices biographiques puisées aux sources originales par A. S. — Подъ овымъ насловомъ излази садъ у Берлину књига изъ 7 свезака у великој 4ртици, коя ће имъ образе одъ 350 знатни Славена донети. Свака ће свезака садржавати 50 образа, и на 10 табака исты описание. Читаво дѣло кошта 28 фр. у сребру. — Међу овима мужевима, кои ће се образи издати, како имъ објавъ предъ нама лежећи представља, на жалост нашу ненаходимо ни једнога Србина. Узрокъ тому нисмо ли заръ мы сами, што себе осталой славенской браћи познати недамо — ни мало, тако рећи, пеучаствујући у величественой узаимности славенской данашњегъ вѣка!?

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

Бечъ 13 р. Септ. Овдашня народне банке дирекција заключила је у смотреню провизиона при издаваню асигнација изъ провинција досадашњу тарифу на слѣдуюћу у полу ниже, за олакшаше трговине спустити, коя ће 1 р. Новембра о. г. у дѣло ступати:

Градацъ, Броно (Вгнп), Линцъ	$\frac{1}{20} \%$
Будимъ, Прагъ	$\frac{1}{16} \%$
Трстъ	$\frac{1}{12} \%$
Инсбрукъ	$\frac{1}{10} \%$
Темишваръ	$\frac{1}{8} \%$

Листъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недеља, Четврткомъ на по табака съ образовъ иношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полгодишњомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештаице 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скорочече, находито се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) № 349.

Лавовъ (Lemberg)	$\frac{1}{6} \%$
Сибинъ	$\frac{1}{3} \%$

Изъ Одесе 2 р. Септ. т. г. Овые дана је продало се овде 4.900 четвртіј (једна четвртъ $3\frac{1}{2}$ пожунска мерова) пшенице по 17—18 рубльј у банкама (= 7 фр. 20 кр. ср.). Стране вѣсти данашњомъ поштомъ дошавше дале су повода къ паданю цѣне. Кукурузъ је старый савъ покупованъ по добру цѣну.

Изъ Беча 25 р. Септ. Съ почеткомъ 1 р. Октобра т. г. отворио је поштански течай (ползуюћи се гвозденимъ путемъ преко Глогнице) између Беча и Градца, двапутъ на данъ. Писма ће издаватисе пре и после подне. Дописи съ Третомъ добывају тимъ особито ускоренje.

Пешта 14. т. м. Виногради се у свомъ пределу нашемъ вѣкъ у великој беру. Грожђе је доста виновно. Кљоку цѣна непрестано пада. Тко за 2 фраковъ прода, може рећи да је добро продао. Време је лѣто. — Данасъ је 7 велики лађа съ раномъ одавде отишло у горић предел. У лађама, кое овди леже, цѣна је ране једна као и на плаци, т. е. пшенице 6—8, наполице 5—6, ражи $4\frac{1}{2}$ —5, јечма $7\frac{1}{2}$ —8, зоби $2\frac{1}{2}$ —3, кукуруза 5—5 $\frac{1}{2}$. фр.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВѢСТИ.

Нѣг. Высокоблагородіе Верховный г. и. с. народны школа Надзоратель изволили су слѣдуюћимъ препаратима учительска звания подѣлити: Георгија Павловићу у Дунафелдвару, Михаилу Марикићу у Ђери, Добрену Комадиновићу у Србскомъ Хидашу, Матији Груићу у Србскомъ Гарину. Сви ови имају кодъ Г. Верховногъ школа Надзорателя ради асигнације привити.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 9.)

Горња халаница одъ гросъ де наплесь съ гайтаны. Халаница одъ тарталана чипкама гарнирата. Сламић шеширъ. Капа одъ бризелски чипака.

ПОПРАВКА.

Штампарске важніе погрѣшкe у 22 броју Скорочече: изкобела = изкобеля, разсѣяни = разсѧни, шаремъ = шаренъ, живаханѣ = живаханъ, народнимъ = съ народнимъ, освануло = освануо, будимско = будимскій.

Станѣ Дунава.

13. Септ. 4' 5" 0" — 14. Септ. 4' 9" 0" — 15. Септ. 5' 0" 0" — 16. Септ. 5' 6" 0" (надъ 0.)